

Svatý Jakub Větší

apoštol, mučedník, zemský patron Španělska

- Narozen v době okolo Kristova narození v Galileji v dnešním Izraeli
- Zemřel kolem Velikonoc roku 44 v Judeji v dnešním Izraeli

- Jakub je označován s přídomky **Větší**, **Starší**, případně **Zebedeův**, to pro odlišení od jiných nositelů toho jména jako byli apoštol Jakub Alfeův či Ježíšův nevlastní bratr Jakub Spravedlivý.
- Jeho otcem byl **Zebedeus**, rybář z vesnice Betsaida na březích Galilejského (Genezaretského) jezera. Jakubovou matkou byla **Salome**, jedna z žen později provázejících Ježíše, jež byla svědkyní jeho ukřižování Golgotě.
- Podle některých tradic označován na Ježíšova bratrance. Matka Salome měla být údajně sestrou Panny Marie.
- Jeho mladším bratrem byl apoštol a evangelista Jan
- Pro svou přílišnou horlivost a náboženskou nadšenost oba nazývání „Boanerges“, tj. synové hromu. Když jedna ze samařských vesnic odmítla přijmout Ježíše na cestě do Jeruzaléma, navrhli, že „přivolají oheň z nebes“, kterým tuto vesnici zničí. Za to však byli Ježíšem pokáráni.
- Mezi dalšími apoštoly vzbudili závist, kdy žádali o přední místo v Kristově království. Ježíš jim toto místo neslibil, ale oznámil jim, že budou „pít stejný kalich jako on“. Což v případě Jakuba bylo proroctví, jež se naplnilo. Byl prvním apoštolem, jenž podstoupil mučednictví.
- Společně s Janem a svatým Petrem byli Ježíšovými nejbližšími druhy a zaujímali mezi apoštoly „důležitější“ postavení. Všichni tři byli svědky proměnění Páně na hoře Tábor i jeho pozdějšího zápasu v Getsemanské zahradě
- Údajně se fyzicky podobal Ježíšovi, což měl být důvod, proč Jidáš označil Ježíše polibkem.
- Pravděpodobný autor tzv. **Jakubova listu** (Jakubovy epištoly), ta je součástí Nového Zákona (jedna tzv. katolických, resp. Obecných epištol), má formu dopisu, ale jedná se o homilii. Autorství sporné, přisuzováno někdy též Jakubu spravedlivému (autor sám sebe nijak blíže nepopisuje). List psán řecky, ale původ má pravděpodobně hebrejský. Obsahuje rady a napomenutí pro život v církvi i mimo ní. Klade akcent na skutky, nikoliv pouhé proklamace víry a na činění dobra, zejména nepodléhat lidem bohatým a nepohrdat lidmi chudými. Pro akcent na skutky a kritiku Pavla z Tarsu, že člověk je ospravedlněn pouze vírou, ji odmítl Martin Luther.
- Jakub byl popraven na příkaz Heroda Agrippy I. v Jerusalemě stětím mečem. Ten si tím chtěl usmířit židovské odpůrce a kritiky křesťanství. S Jakubovou popravou se váže legenda o farizejovi Josiáši.
- Po ukřižování Ježíše zůstal Jakub v Jeruzalémě, aby šířil Evangelium. Podle španělské tradice šířil později Jakub slovo Boží na Iberském poloostrově. Podle další tradice bylo jeho tělo po smrti údajně převezeno z Jeruzaléma do Galicie. Legenda o tom je však až ze 7. století. V 9. století nalezeny Jakubovy ostatky, pročež se údajný Jakubův hrob ve španělském Santiagu stal nejoblíbenějším poutním místem středověku a velmi oblíbeným poutním místem je i dnes.

- Do Santiaga dnes vede tzv. **Svatojakubská cesta**, síť dvanácti poutních cest přes území Francie, Španělska a Portugalska. Od roku 1993 zapsaná jako památka UNESCO. Ročně se na pouť do Santiaga vydává 100 – 200 tisíc poutníků. V českých zemích existovala poutní cesta do Santiaga již ve středověku, její trasa však nebyla spolehlivě lokalizována. Její počátky začínaly u kostelů svatého Jakuba kláštera Minoritů na Starém městě pražském a u jakubských kostelů v Brně a v Jihlavě.
- Jakub je často označován jako Maurobijec (Matamoros). Podle svědectví křížáků se jim Jakub zjevil na bílém koni v bitvě u Clavija proti Maurům za nezávislost Španělska a nabádal je k boji za křesťanství.
- Elitní španělský křížácký řád svatojakubských rytířů si za svůj symbol zvolil tzv. **kříž svatého Jakuba**. Má podobu rudého meče (nazývaného *la Espada*), na jehož konci (na rukojeti a hlavici) je zakončen liliemi. Meč symbolizuje Jakubovu mučednickou smrt a též jeho patronát nad španělskou armádou. Tento řád se stal monarchickým řádem, jeho velmistrem je španělský král.

Patronát

Jakub Větší je patronem celé řady profesí, lidských produktů i přírodních dějů, např. válečníků, dělníků, lékárníků, drogistů, veterinářů, kloboučníků, voskařů, kovářů řetězů, poutníků, jezdců na koních, patron za počasí, jablek a polních plodin, nemocných revmatismem a artritidou. Nejvýznamnější jako **zemský patron Španělska**.

Relikvie v českých zemích

Už v roce 1212 se dostal do chrámu svatého Víta Jakubův zub společně se dvěma dalšími částmi Jakubových ostatků. Další z ostatků je vložen do základů kostela svatého Jakuba v Praze na Starém Městě.

Svátek

- 25. července (katolická církev)
- 15. listopadu (řecká církev)
- 30. dubna (východní ortodoxní církve)
- 12. dubna (koptská církev)
- 28. prosince (arménská církev)

Zobrazení a atributy

Zobrazován bývá v poutnickém šatě zdobeném lasturou či lasturami. Často též s poutnickou holí (někdy mečem), kloboukem s širokou krepkou a s lahvicí vody. Nosívá plnovous. Ve starších dílech zobrazován s knihou nebo svítkem evangelia, později však téměř jednoznačně převládá výše uvedený poutnický zjev. Oblíbenou scénou, hlavně ve španělských zemích, je též Jakub na koni jako rytíř maurobijec.

Jakub je častou postavou v městských znacích, zejména španělských měst.

Významné chrámy a kostely

Santiago de Compostela – bazilika a svatojakubské poutní místo (Santiago, Španělsko)

Basilika St. Jakob (Straubing, Německo)

Bazylika archikatedralna św. Jakuba (Szettín, Polsko)

Saint-Jacques Cathedral (Montreal, Kanada)

Kostely svatého Jakuba v Brně, v Boskovicích, v Jihlavě, v Kutné Hoře, v Telči

Literatura

ATTWATER, Donald: *Slovník svatých*. Vimperk 1993, s. 189–190.

DOUGLAS, J. D.: *Nový biblický slovník*. Praha 2009, s. 379–380.

FLORENTOVÁ, Helena; KOPECKÝ Vladimír: *Evropští světci v umění a legendách*. Praha 2004, s. 37.

Kol.: *Kniha svatých*. Praha 2011, s. 192–193.

NOVOTNÝ, Adolf: *Biblický slovník*. Praha 1992, s. 271.

ROHRBACH, Carmen: *Svatojakubská cesta: putování po nebeské stezce*. Dolní Dvořiště 2007.

SCHAUBER, Vera; SCHINDLER, Hanns Michael: *Rok se svatými*. Kostelní Vydří 1997, s. 379–382.

VÁLKOVÁ, Miluše; CHURANOVÁ, Zuzana: *Svatojakubská cesta severním Španělskem do Santiaga de Compostela*. Praha 2009.